

WADVOGELTELLING IN HET NEDERLANDSE WADDENGEBIED IN JULI 1972

Birds-count in the Dutch Waddensea area in July 1972

G. C. BOERE en P. M. ZEGERS

INLEIDING

De grote vogelrijkdom van het Nederlandse Waddengebied is reeds lang aanleiding voor het houden van vogeltellingen op de eilanden, langs de kusten van Noord-Holland, Friesland en Groningen en in de Dollard. (Rooth 1960; Tanis 1963; Mörzner Bruijns en Braaksma 1964; Braaksma, v. d. Meulen en Veen 1967; Braaksma onged.; Braaksma en Timmerman 1969; Boer c.s. 1970; e.a.). Ook zijn tellingen gehouden waarbij het Waddengebied, of althans een belangrijk deel daarvan, op één dag werd geteld. (Van Oordt 1932; Rooth 1966; Verwey 1956; Spaans 1967; Boere en Zegers ongepubl.).

Sinds 1966 zijn er geen simultaantellingen meer gehouden, omdat er twijfel bestaat over de betrouwbaarheid en vergelijkbaarheid van dergelijke tellingen. Deze twijfel wordt tot op zekere hoogte door ons gedeeld. Het Waddengebied is erg uitgestrekt en er zijn vele mogelijkheden tot het maken van telfouten: gebrekkige terreinkennis, schattingsfouten van grote groepen, verstoringen door vliegtuigen en recreanten, plaatselijk slecht zicht en het verspreid voorkomen van verschillende soorten, waardoor deze vaak moeilijk te tellen zijn.

De simultaantellingen die tot op heden werden gehouden, geven een beeld van de situatie eind augustus 1963 (Rooth), begin oktober 1931 (Van Oordt), eind november 1972 (Boere en Zegers), eind december 1966 (Spaans) en eind februari 1956 (Verwey). De telling van Verwey en van Boere en Zegers omvatten maar een gedeelte van het Waddengebied.

Uit een analyse van alle tot op heden gehouden tellingen in het Waddengebied, waarbij ook gebruik werd gemaakt van veel nog ongepubliceerd materiaal, kwam naar voren dat speciaal tijdens de najaarstrek niet alle soorten tegelijk hun maximum aantal bereiken (Boere ongepubliceerd). Het leek daarom zinvol, nu er reeds tellingen werden gehouden in augustus, oktober en december, een wadvogeltelling te houden in juli. Met naar verhouding geringe organisatorische inspanning kon eind juli 1972 vrijwel het gehele Nederlandse Waddengebied geteld worden en de resultaten van deze telling worden in dit artikel meegedeeld. Fig. 1 geeft het Waddengebied weer.

METHODE

Aan de medewerkers werd verzocht om op 29 juli omstreeks hoogwater te tellen. Dit kon voor een belangrijk deel van het Waddengebied gerealiseerd worden, met de volgende uitzonderingen:

Schiermonnikoog: geteld op 28 juli

Ameland-oost : geteld op 30 juli

Engelsmanplaat : geteld op 31 juli

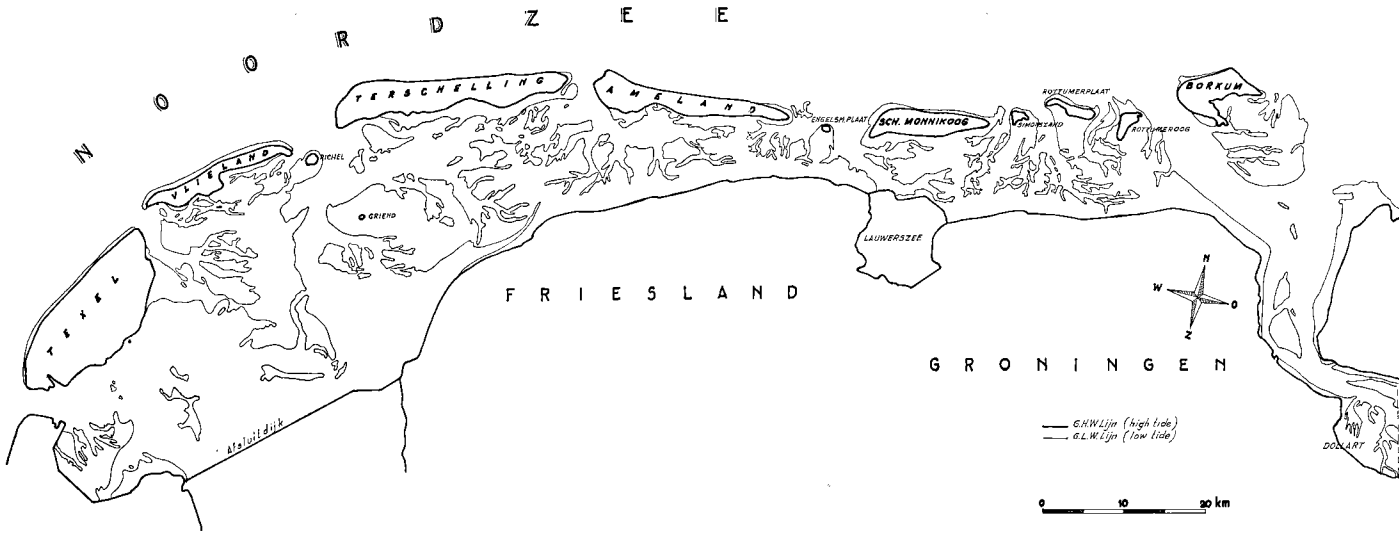

Fig. 1. Nederlandse Waddengebied.
 Fig. 1. Dutch Waddensea-area.

	Texel	Vlie-land	Ter-schel-ling	Amel-land	Scher-mon-nikoog	Kiezel-Ostrand	Thiess-kust	Gro-ningsse kust	Engels-man-plaat	Kot-tumer-oog	Kot-tumer-plaat Bosch-plaat	Den Helder Wierin-gen	Dor-lard	Totaal	No. 1-2, 1974)	Wadvogeltell
<i>Phalacrocorax carbo</i>	7	4	1	1	1	1	170		9			1		195		
<i>Platalea leucorodia</i>	80	4	18											102		
<i>Ardea cinerea</i>	50	2	8	10	5		38	23				9	19	164		
<i>Anas platyrhynchos</i>			39	130	160		60	90				3	1200	1682		
<i>Anas crecca</i>			1				1						780	782		
<i>Somateria mollissima</i>		3700	910	800	5100	1400	50	6	220	4000	800		2	16988		
<i>Tadorna tadorna</i>		200	300	860	2000	114	20	1400	60	15	660	80	120	5771		
<i>Haematopus ostralegus</i>	16000	4400	5700	6800	13000	800	8500	18000	6800	4200	8000	5000	3900	310	101410	
<i>Pluvialis squatarola</i>	100	15	80	20	6		2	320	210	12	30	1	350	1146		
<i>Charadrius hiaticula</i>	100	40	120	120	80			45	29			17	90	651		
<i>Charadrius alexandrinus</i>		6	8	160	39			5	1	30	14	60		323		
<i>Arenaria interpres</i>	1500	610	920	1400	360	70	70	380	60	440	510	260		6710		
<i>Numenius arquata</i>	8000	5000	8800	3200	13000		2700	23000	5300	3600	13000	790	3300	89690		
<i>Limosa lapponica</i>	10000	6500	4000	3300	5900	1100	370	4800	470	600	250	60	5000	42400		
<i>Tringa hypoleucos</i>	400	18	31	20	17			140	60		3	2	8	50	749	
<i>Tringa totanus</i>	2000	1000	2800	5100	550			23000	2100		3	14	140	1000	37707	
<i>Tringa erythropus</i>			4	9	20			790	24			140		1200	2187	
<i>Tringa nebularia</i>	500	1000	750	1400	1100			250	330		230	21	1	20	5602	
<i>Calidris canutus</i>	900	13000	460	250	2500	920		3000	7	2000	43	800	4	340	24224	
<i>Calidris alpina</i>	5000	14000	14000	4700	17000	8900	9200	11000	220	9000	5200	6000	7	5200	109427	
<i>Calidris ferruginea</i>	400	430	4			1	4			1		2	4		846	
<i>Calidris alba</i>		250	530		120	580				10	200	60			1750	
<i>Recurvirostra avosetta</i>	70	110	110	150	23			4800	180				15	7300	12758	
Wader spec.								300						960	1260	
<i>Larus marinus</i>		180			16	80	400		5		500	110	48	1339		
<i>Larus fuscus</i>		10						1	16		15			42		
<i>Larus argentatus</i>		15000	14000	2400	2500		2200	820	220	3000	7000	5000	190	790	53120	
<i>Larus canus</i>		6300			410			200	2700		19000	1000	50		29660	
<i>Larus ridibundus</i>		1000			1400			3200	8400	900	5800	1000	330	1900	23930	
<i>Larus canus</i> + <i>L. ridibundus</i>		230	9000	13000	10000	1300	7000	17000		2300					59830	
<i>Larus spec.</i>					120			5800	11000	80	1000				18000	
Diverse species															11115	
Totaal	45107	73009	62594	43830	75427	15166	30636	118095	38615	26388	64974	20592	6033	29979	661560	

No. 1-2, 1974]

Wadvogeltelling 1972

Als „diverse species” zijn in de tabel opgenomen: *Branta leucopsis* 2; *Anas penelope* 13; *Anas querquedula* 13; *Spatula clypeata* 76; *Aythya fuligula* 88; *Pluvialis apricaria* 1571; *Vanellus vanellus* 2275; *Calidris minuta* 2; *Philomachus pugnax* 573; *Tringa ochropus* 380; *Tringa glareola* 249; *Limosa limosa* 1208; *Numenius phaeopus* 138; *Gallinago gallinago* 127; *Chlidonias niger* 114; *Sterna sandvicensis* 1251; *Sterna hirundo* + *S. macrura* 2757; *Sterna albifrons* 278.

Tabel 1. Aantal en soort van de vogels, die geteld werden, en de verspreiding ervan in het Nederlandse Waddengebied, eind juli 1972.

Table 1. Number and species of the birds counted and their distribution in the Dutch Waddensea, at the end of July 1972.

In Tabel 1 zijn de resultaten van deze drie plaatsen niet apart vermeld. Het weer op de teldag was uitstekend: warm, weinig wind en een uitstekend zicht.

Door de samenwerking van het NIOZ te Texel, Staatsbosbeheer, Rijks-waterstaat, Vogelwerkgroepen van C.J.N. en N.J.N., Vogelwerkgroep Noord-Hollands Noorderkwartier, Werkgroep Avifauna Groningen en een aantal particulieren was het mogelijk deze telling te organiseren.

Lijst van medewerkers:

Texel: P. Duiven, A. Holthuisen, G. W. Kraay, C. Swennen.
Vlieland: G. C. Boere, B. Brugge, C. ten Kate, J. Rademaker, P. de Ruiters, R. Slings, P. Vertegaal, P. v. d. Wely.
Richel: K. Goudswaard.
Terschelling: Jeugdbonden van Natuurstudie.
Ameland: V. en N. v. d. Berk, B. Broster, C. Carrière, D. Hamhuis, M. Kersten, J. v. d. Loosdrecht, H. Stuart, F. Wouters.
Schiermonnikoog: B. Brinkman, H. Drieman, M. Groenendaal, B. v. Rossum, R. Wassenaar, L. Zwarts.
Engelsmanplaat: P. M. Zegers.
Rottumeroog: J. Hofman, A. Timmerman Jr., W. de Wilde.
Rottumerplaat/Boschplaat: G. H. en H. T. v. d. Meulen.
Den Helder: K. v. d. Vlies.
Wieringen: Th. Mulder.
Friese kust: B. Brinkman, H. Drost, B. Ebbinge, A. Kiers, B. v. Rossum, R. Wassenaar, P. M. Zegers, L. Zwarts.
Groningse kust: G. de Boer, J. Bolt, H. Bouwes, Dhr. Friso, G. Jager, L. G. Groen, J. de Jonge, H. H. v. d. Meer, Gebr. Slump, C. P. Sikkema, Dhr. Tebenhof, Dhr. de Vries, A. en S. H. Veenstra.
Dollard: P. v. Dorssen, J. Hulscher, Echtp. Koolhaas, H. Wijnandts, W. Nieuwenhuis, L. B. Scholtens.

RESULTATEN

Door omstandigheden konden niet geteld worden: de schorren van Balgzand, enkele kilometers Groningse kust en Simonszand. Op Texel werden geen meeuwen, sterns en eenden geteld. In totaal zullen hierdoor naar schatting 40.000 vogels te weinig zijn geteld. Met de getelde vogels meegerekend betekent dit, dat er eind juli 1972 omstreeks 700.000 wadvogels in het Nederlandse Waddengebied aanwezig waren. Dit aantal verschilt niet zo erg veel van de aantallen, die eind augustus 1963 en eind december 1966 werden geteld, al is de samenstelling van de soorten anders, zoals uit tabel 2 blijkt.

Hoewel de verschillende wadvogeltellingen onderling nauwelijks te vergelijken zijn, zijn er binnen de groep van de steltlopers enkele opvallende verschillen te zien tussen de aantallen van eind juli 1972 en eind augustus 1963.

Wulp: Het aantal van ruim 90.000 wulpen is het hoogste dat ooit is geteld. Eind augustus 1963 werden 45.000 wulpen geteld en eind december 1966 26.000. Deze afname kan bij deze, naar verhouding gemakkelijk te tellen soort, nauwelijks te wijten zijn aan het maken van telfouten, maar berust op een daadwerkelijk verloop van de aantallen.

Een vergelijkbaar verloop van de aantallen ziet men bij de Tureluur: eind juli 38.000, eind augustus 12.000 en eind december 4.000. Verder ook bij de

	juli 1972	augustus 1963	december 1966
Steltlopers (<i>Waders</i>)	440.000	500.000	445.000
Meeuwen (<i>Gulls</i>)	186.000	200.000	50.000
Eenden (<i>Ducks</i>)	26.000	53.000	160.000
Ganzen (<i>Geese</i>)	—	—	11.000
Totaal (<i>Total</i>)	652.000	753.000	666.000

Tabel 2. Aantallen steltlopers, meeuwen, eenden en ganzen in het Waddengebied in juli 1972, augustus 1963 en december 1966.

Het geschatte aantal van 40.000 vogels voor de niet getelde gebieden in juli 1972 is niet opgenomen, omdat de samenstelling daarvan uiteraard niet bekend is.

Table 2. *Waders, gulls, ducks and geese, counted in the Waddenarea in July 1972, August 1963 and December 1966.*

The estimate numbers of 40.000 birds which probably occur in the areas not counted in July 1972, are not included.

Steenloper en de Rosse Grutto, al is bij deze soorten de kans op het maken van telfouten groter dan bij Wulp en Tureluur. De hoge aantallen van de verschillende ruitersoorten in juli, in vergelijking met de aantallen die eind augustus aanwezig zijn, kunnen mogelijk mede een gevolg zijn van een andere teltechniek, omdat voor de julitelling nadrukkelijk was verzocht om op deze soorten te letten.

Voor de Kanoetstrandloper is een ander verloop van de aantallen waarneembaar: eind juli 24.000, eind augustus 132.000 en eind december omstreeks 55.000. De aantallen van de Scholekster zijn eind december het hoogst: 180.000 tegen 163.000 eind augustus en 101.000 eind juli.

Zonder de hiergenoemde aantallen als absolute aantallen te beschouwen is te zien dat de tijd, waarin bepaalde soorten maximaal voorkomen tijdens de najaarstrek, niet dezelfde is. Wulp, Tureluur, Steenloper en verschillende ruitersoorten en mogelijk ook de Rosse Grutto bereiken hun maximale aantallen tijdens de najaarstrek in juli; de Kanoetstrandloper en de Bonte Strandloper vermoedelijk eind augustus of begin september.

Verder onderzoek naar deze verschillen door het organiseren van simultaantellingen in maanden, waarin deze nog niet hebben plaats gehad, is wenselijk. Het is mogelijk dat ook het tellen van kleinere gebieden deze verschillen aan het licht kan brengen. De kans op het maken van aanzienlijke telfouten, die de resultaten kunnen beïnvloeden, is dan veel kleiner.

SUMMARY

At the end of July 1972 bird counts were made during high tide in the whole Dutch Waddensea area. The birds counted are given in Table 1.

For waders, gulls ducks and geese the figures are compared with those of August 1963 (Rooth 1966) and December 1966 (Spaans 1967).

As far as the waders are concerned it is suggested that not all species reach their peak numbers at the same time during fall-migration. Figures are given for Curlew, Redshank, Knot and Oystercatcher. It is necessary to organise more bird counts to get more exact data, because large groups of birds may easily be overlooked owing to the extensiveness of the area.

LITERATUUR

- Boer, P. c.s. 1970. Het Balgzand, bedreigd gebied. Uitg. K.N.N.V., serie Wetensch. Med. no. 86.
- Boere, G. C. 1973. Aantallen, aantalsfluctuaties en verspreiding van 13 soorten steltlopers in het Nederlandse Waddengebied. Ongepubliceerd Rapport Waddenzee-commissie Rijkswaterstaat.
- Boere en P. M. Zegers. 1972. Wadvogeltelling in het Nederlandse Waddengebied in november 1972. Ongepubliceerd rapport.
- Braaksma, S. ongedat. Gegevens over de Avifauna van Rottumeroog en Rottumerplaat. Gestencild Rapport S.B.B.
- Braaksma, S., H. v. d. Meulen en J. Veen. 1967. Vogelwaarnemingen op Griend. Gestencild Rapport S.B.B.
- Braaksma, S. en A. Timmerman. 1969. De Avifauna van het Eems-Dollard gebied. Limosa 42: 156—177.
- Mörzer Bruijns, M. F. en S. Braaksma. 1954. Vogeltellingen in het Staatsnatuurreervaat De Bosplaat 1951-1953. Ardea: 42: 175—211.
- Oordt, G. J. van. 1932. Verslag van een tocht met Hr. Ms. Watervliegtuig L. 7 boven het Nederlandse Waddengebied op 5 oktober 1931. 1e Jaarverslag van de Stichting „Vogeltrekstation Texel”.
- Rooth, J. 1960. Vogeltellingen op Vlieland 1953/1956. Limosa 33: 134—159.
- Rooth, J. 1966. Vogeltellingen in het gehele Nederlandse Waddengebied augustus 1963. Limosa 39: 175—181.
- Spaans, A. L. 1967. Vogeltellingen in het gehele Nederlandse Waddengebied december 1966. Limosa 40: 206—215.
- Tanis, J. J. C. 1963. De vogels van Terschelling. Fryske Academie Leeuwarden, Nederland.
- Verwey, J. 1956. De Waddenzee als voedselareaal voor vogels bij strenge kou. Ardea 44: 218—224.

Adressen: G. C. Boere, Dorpsstraat 196, Vlieland.
P. M. Zegers, Ropta 64, Drachten.